

In memoriam Kovács István Sándor (1947–2007)

Kovács István Sándor unitárius lelkész, a kolozsvári Protestáns Teológia unitárius gyakorlati teológiai tanszékének tanára 2007. április 24-én, életének 60. évében hunyt el hosszas és súlyos betegség nyomán. Temetési szertartásán (Házsongárdi temető, 2007. április 27.) Csete Árpád homoródalmási lelkész mondott gyászbeszédet, a Protestáns Teológiai Intézet nevében pedig dr. Rezi Elek rektor búcsúzott tőle. A sírnál Ilkei Árpád lelkész búcsúzott tőle, a Homoródújfalusi Unitárius Egyházközség nevében, Józsa Lajos tordai lelkész pedig a tanítványok nevében emlékezett rá. A szertartást Bálint Benczédi Ferenc kolozsvári lelkész zárta be.

A „tisztetség adassék” szellemében szeretném felidézni azt az írólelkész Kovács István Sándort, akinek pályája a gyülekezeti szolgálatról a tanári katedráig vezetett; de bárhol is szolgált, legfontosabb feladatának az evangélium hirdetését tekintette. Így vall erről önvallomásszerű beszámolójában: „Prédikáló egyház vagyunk. Lelkészi szolgálatom legfontosabb területének mindig az evangélium hirdetését tartottam. Bár teológiai hallgató koromban inkább a rendszeres teológia felé vonzódtam és néhai professzorom, Dr. Erdő János biztatására hittanból és etikából készültem doktorálni, gyakorló lelkészi tevékenységem kezdetétől *az igehirdetés szerelmese lettem!*¹ Szívvel-lélekkel, hivatástudattal szegődtem szolgálatába és művelésébe, ezért ’váltottam szakot’ is, végül a gyakorlati tanszék doktori tanfolyamára felvételizve, majd a tanszék előadói állását megpályázva.” Isten pedig gazdagon megáldotta őt olyan talentumokkal, melyekkel az evangéliumi üzenet átadását, a prédikálást, az igehirdetést gyülekezeti és tudományos szinten is művelni tudta.

Gyülekezeti szolgálatainak állomásai: Iszló (Maros megye), Bözöd és Bözödújfalú, Homoródújfalú. A gyülekezeti munka mellett – „az igehirdetés szerelmeseként” – 1984-ben sikeresen felvételizett a Protestáns Teológiai Intézet doktori tanfolyamára, s szakterülete a gyakorlati teológia, s ezen belül a homiletika volt. Doktori dolgozatát is a homiletika, a szónoklattan tárgyköréből szerette volna megírni *A prédikáció. Tartalmi és formai követelményei* címmel. Ennek érdekében mélyítette ismereteit az 1994/95-ös tanulmányi évben a Chicago-i *Meadville/Lombard Unitárius Teológiai Főiskolán*, ahol önéletírása alapján „főként szónoklástani és gyülekezetépítési, illetve gyülekezetszervezési kérdésekkel” foglalkozott. Doktori dolgozatát sajnos nem sikerült megírnia, noha vizsgakötelezettségeinek részben eleget tett a doktori tanfolyamon.

1991-ben kezdte teológiai tanári munkáját, ami nem volt zavarmentes. Az Egyházi Képviselő Tanács (EKT) szorgalmazta doktori dolgozatának megírását, s záros határidőt szabott annak benyújtására (2000 júniusának vége). Dolgozatát nem készítette el,

¹ Kiemelés néhai Kovács István Sándortól.

ezért az Egyházi Képviselő Tanács „megvonta bizalmát” tőle, és kérte a Teológiát, hogy bontsa fel munkaszerződését (2000. szeptember 28.). Ezzel az intézkedéssel megüresedett az unitárius gyakorlati tanszék, a teológiának óraadó tanárokkal kellett lefednie Kovács István óráit. Közben az egyház szerkesztőnek nevezte ki Kovács Istvánt, s így fő munkaterülete az egyházi kiadványok szerkesztése lett. A gyakorlati tanszéken a felemás helyzet tarthatatlanná vált, és a tanári állás végleges betöltése hamarosan napirendre került. A meghirdetett pályázatra ismét jelentkezett. Az EKT tagjai között élesen mutatkoztak meg a véleménybeli különbségek, de végül, 2002 őszétől újra elfoglalhatta tanári állását, melyet haláláig, pontosabban betegségének súlyosbodásáig töltött be (2007. február).

Kovács István Sándor tanárként önálló egyetemi jegyzeteket írt a pojmenika, a homiletika, a katekétika, a liturgika köréből, de fő érdeklődési területe mindvégig a szónoklattan maradt. Nem véletlen, hogy a homiletika (szónoklattan) jegyzetének a kidolgozására fordította a legnagyobb figyelmet. Homiletikai jegyzete mottójául Ravasz László egyik megállapítását választotta: „A lelkipásztori eszmény – az igazi prédikátor ... Egész élete prédikációra való készülés és prédikálás.” A bevezetőben kritikai hangvétellel állapítja meg: „Manapság siralmas a prédikálás színvonala. Kevés jó szónok, nagy prédikátor akad. Sok lelkész egyáltalán nem hisz abban, hogy a prédikálás az evangélium hirdetésének és az élet megváltoztatásának hatásos eszköze lehet. A prédikációcskák korát éljük, ezek pedig csak törpe keresztényeket nevelnek.” Úgy véli, hogy az igazi prédikálás hidat ver a Biblia világa és a mai világ között tátongó szakadék fölé, s egyszerre gyökerezik mindkettőben, de elengedhetetlen fontosságúnak tartja azt, hogy a prédikátornak át is kell élnie az általa hirdetett üzenetet.

Érdemes betekintenünk a jegyzetének szerkezetébe. Az első fejezetben a prédikálás történeti áttekintését nyújtja Jézustól a 20. századig. A második fejezetben a *Modern el- lenvetések – és válaszok* cím alatt arra keres választ, hogy van-e mondanivalója, üzenete a keresztény egyháznak a ma embere számára? Melyek azok az akadályok, amelyek az evangéliumi üzenet átadásának–átvételének útjában állnak? A prédikálás teológiai alapjairól a harmadik fejezetben szól részletesen. A negyedik és ötödik fejezetben a prédikátor személyéről, felkészültségéről, a prédikálás hídépítő szerepéről ad tájékoztatást. A prédikálásra való felkészüléssel a hatodik fejezetben foglalkozik, s a felkészülést lényegében hat nélkülözhetetlen lépésben látja, melyet „a legtöbb nagy prédikátor így vagy úgy, de mindenképpen betartja”:

1. A bibliai szövegrész kiválasztása;
2. Elmélkedjünk felette! (Szenteljünk időt a textusnak!)
3. Válasszuk ki a fő gondolatot! (Fogalmazzuk meg a célt!)
4. Anyaggyűjtés és az anyag elrendezése a fő gondolat körül;
5. A bevezetés és a befejezés kidolgozása és hozzáillesztése;
6. Írjuk le a beszédet, vagy ne? Tanuljuk meg kívülről, vagy ne?

Az említett „lépéseket” alaposan kibontja. Különösen elmélyül a textusfajta részletezésében, majd a textusszerűség kérdésével foglalkozik, és leszögezi: „a bibliai textusnak egy keresztény egyházi beszéddé való kibővítése adja meg a beszéd textusszerűségét. Választott textusunk adja tehát a prédikáció témáját, ezt a textust, illetve témát egyházi beszéddé kibővítve: beszédünk textusszerűségét biztosítjuk.”

A hetedik és a nyolcadik fejezet a prédikálás eredményességét körvonalazza, de a gyülekezeti bibliaóra kérdéskörét is ide kapcsolja.

Kovács István homiletikai munkásságának bizonyosságai a *Keresztény Magvető*-ben közzétett 60 beszéde, valamint a fennmaradt és rendezésre váró kéziratos beszédei. Beszédeinek stílusa egyszerű, közvetlen, világos, fordulatossá; az illusztrációkat ügyesen alkalmazta, a textus kifejtése könnyed, érthető, a mondanivaló az emberhez, az élethez, a lélekhez szólt, fogalmazása gördülékeny. Szívesen használja a költői képeket. Beszédei azt igazolják, hogy szerzőjük mélyen hitt a tiszta szó és írás erejében, a prédikáció igazi eredményességében. Beszédeinek értékelését majd elvégzi az utókor, de meggyőződésem, hogy azok még sokáig hangzani fognak a szószerzők magasságából és üzenetükkel tartalmasabbá tesznek emberi életeteket.

Az anyanyelv művelésére, a helyes beszédre és írásra különös gondot fordított és tanítványaitól is szigorúan megkövetelte ezt. A *Szólj egy szót...* című beszédében külön foglalkozik ezzel a mindig időszzerű témával, és éles hangnemben kel az anyanyelv védelmére: „Édes anyanyelvünk szóhasználatában is megnyilvánul a divat hatása... A szavak divatjának jelenségével talán csak az íróknak és a hivatásos nyelvészeknek kellene foglalkozniuk, ha a divat jelenségei mögött nem lenne, nem húzódná meg mindig egy nagyon is figyelemreméltó magatartás és gondolkodásmód. Mert szavaink sok mindent elárulnak rólunk. Többet, mint gondolnánk. Tükrözik a mögöttük meghúzódó embert, annak érzés- és gondolatvilágát.” (*Keresztény Magvető* 86. évf., (1980, 69).

Kovács István az illetudó, az udvarias, a közlékeny, a társalgó, a barátságos, a jó humorú ember jellemvonásait hordozta.

„Élete házát” gyakran megtépázta az élet vihara, s gyakran állt tanácstalanul, némán, a sok-sok miért és hogyan kérdéseivel? Küszködött egyre súlyosbodó betegségével is, mégis megmaradt – Dsida Jenő gondolatával – „felelős írástudó”-nak.

Egyház- és népszolgálatára tekintve, hadd szólaltassuk meg őt, aki 2003. február 23-án kelt beszámolója epilógusában így vallott: „Néztem a Duna-tévé adását a közelmúltban. A faluromboló diktatúra utolsó éveiben víz alá süllyesztett Bözödújfalui történelmének felvillantott képei között megrendítő a mesterségesen létrehozott tó vízből kiemelkedő templomok látványa. Látható a megrokkant, kicsiny unitárius imaház vízből kiemelkedő tornya is, amit szolgálatom ideje alatt emeltünk... Önkéntelenül Mécs László gyönyörű verse jutott eszembe, az *Itt voltam 1927* című. Úgy hiszem, én sem mondhatok mást. A hivatásomat éltem, nem az életemet. Itt voltam.”

Itt volt! A miénk volt! Köszönjük Istennek! Szellemi örökségét megőrizzük!

Rezi Elek

Lelkészértekezlet Szatmárnémetiben

Április 11–12-én a szatmárnémeti Lános templomban tartotta ülését a Romániai Református Lelkészértekezleti Szövetség (RORLÉSZ). Az értekezlet témája ez volt: A református lelképásztortortó identitása. A két egyházkerületből mintegy kétszáz lelképásztortortó vett részt.

Az értekezletet a kezdő istentiszteletet követően Székely József RORLÉSZ elnök nyitotta meg, majd *Hivatásban* címmel Dr. Bogárdi Szabó István, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke, pápai teológiai tanár tartott előadást. Szabó István öt lelképásztortortótypust különböztetett meg: a klasszikusat, aki állandóan a gyülekezetért dolgozik; a prófétát, aki úgy prédikál, hogy nem veszi figyelembe a gyülekezetet; a tanítót, aki iskolát szervez, oktat, fiatalokkal foglalkozik; a reformer typust, aki minden kö-